

ультимативне залучення до участі у конкурсі «Вчитель року», переписі населення, художній самодіяльності, зустрічах із кандидатами в депутати; виконання функцій вихователів у пришкольніх таборах без наявності відповідної матеріально-технічної бази.

Вищезазначене дає право зробити висновок, що на сьогоднішній день в галузі освіти порушуються як основні принципи офіційної державної політики з охорони праці, так і відповідні галузеві законодавчо-правові засади охорони праці вчителів. Це суперечить стратегії прямування України у європейський та розвинутий світовий простір і, на наш погляд, є основоположною причиною «відтоку» інтелекту та зниженню ефективності шкільної освіти, стійкої тенденції до погіршення здоров'я й професійного довголіття учителів. Актуальність даної проблеми та сформована системність порушень прав учителів зумовлюють потребу як у пошуках шляхів її вирішення, так і у врахуванні цього у системі професійної підготовки, першим етапом чого закономірно має бути привернення уваги до означеної проблеми та огляд її першопричин, на що і претендує автор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпека життєдіяльності. Нормативні документи для навчальних закладів: / упоряд. М.В. Васильчук, Ю.В. Бадюк. – К.: Основа, 2010. – 1024 с.
2. Кодекс законів про працю України. Постанови Пленуму Верховного Суду України з питань трудового права: станом на 26 верес. 2011 р. / упоряд.: С.М. Приліпко, О.М. Ярошенко; Офіц. вид. – Х.: Право, 2011. – 159 с.
3. Нормативне забезпечення роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності // Управління школою – 2010. – № 28. – С. 27-77.
4. Охорона праці в Україні: нормат. док. / упоряд. О.М. Роїна. – К.: КНТ, 2004. – 436 с.
5. Правові основи працевохоронної політики та охорони праці: навч. посіб. / В.Д. Губенко, Б.М. Коржик, В.П. Андрійченко [та ін.]. –Х.: ХНАМГ, 2011. – 173 с.
6. Про загальну середню освіту: Закон України від 13.05.1999 № 651-ХІV [станом на 01.01.2015]: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/lavs/show/651-14. – Назва з екрану.
7. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. № 3356-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 36. – С. 361.
8. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 № 10-60 ХІІ [станом на 01.01.2015]: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/lavs/show/1060-ХІІ. – Назва з екрану.
9. Про охорону праці: Закон України від 14 .10.1992 р. № 2694-ХІІ [станом на 01.01.2015]: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/lavs/show/2694-12. – Назва з екрану.
10. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 № 1045- ХІV [станом на 01.01.2015]: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/lavs/show/1045-14. – Назва з екрану.

Ю.А. ГЛИНЧУК. ОСНОВНЫЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНО-ПРАВОВЫЕ ЗАСАДЫ ОХРАНЫ ТРУДА УЧИТЕЛЕЙ И ИХ РЕАЛИЗАЦИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Резюме. В статье приведены основные законодательно-правовые засады охраны труда учителей из ссылкой на соответствующие трудовоохранные и образовательные документы и проанализировано состояние их реализации в современных условиях. Наведено типичные нарушения прав учителей в сфере охраны труда. Указано на необходимость учета данного вопроса в системе профессиональной подготовки будущих учителей.

Ключевые слова: охрана труда, сфера образования, права учителей, нарушения прав учителей, современные условия

Yu.A. GLINCHUK. BASIC LAW AND LEGAL PRINCIPLES OF TEACHERS' JOB SAFETY AND THEIR REALIZATION IN CURRENT CONDITIONS

The summary. Basic law and legal principles of teachers' job safety with reference to corresponding health, safety and educative document are set in the article. It was also analyzed the condition of their realization in current environment. The typical breach of law of teachers in occupational safety in the field is publicized, too. Specified the necessity of considering this question in the system of professional training of future teachers.

Key words: job safety, branch of education, teachers' rights, their rights abuse, modern social cultural conditions.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф., дійсний член АНВШ України А.С. Дем'янчук.

Одержано редакцією 03.03.2017 р.

УДК: 378.147

Г.І. ТУРОВСЬКА, В.Л. ФИЛИПЧУК

НОВІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Резюме. У статті розглянуто комплексний підхід до визначення напрямів і педагогічних умов реалізації принципу наступності і нових шляхів розвитку професійної освіти в рамках підготовки фахівців з цивільної безпеки.

Ключові слова: принцип наступності; професійна освіта; професійна підготовка; інноваційна освіта.

Постановка проблеми. Ухвалення нового Закону України “Про вищу освіту” [4]; процеси інтеграції в Європейський простір вищої освіти і досліджень; прийняття Національної рамки кваліфікацій [5]; затвердження переліку галузей знань та спеціальностей [6] передбачає перехід на нові підходи, новітні моделі науки, впровадження новітніх технологій, пошук системотвірного чинника, який забезпечив би цілісність усіх рівнів фахової підготовки та

© Г.І. Туровська, В.Л. Филипчук, 2017

трудової діяльності. У дидактичній системі ступеневої професійної освіти таким чинником виступає принцип наступності [2], який вимагає неперервного зв'язку між окремими сторонами, частинами та ступенями навчання; розширення й поглиблення знань, здобутих на попередніх етапах навчання; перетворення окремих уявлень і понять у систему знань, умінь і навичок, необхідних для професійної діяльності; поступально-висхідного характеру розгортання змісту професійної підготовки.

Впровадження ступеневої освіти вимагає від педагогічних колективів узгодженості у вивченні навчального матеріалу, систематичності та послідовності в змісті, формах організації та методах навчання, що є важливою складовою педагогічних умов забезпечення цілісності процесу та результатів навчання. Також повинні бути створені сприятливі умови для кредитної та ступеневої внутрішньої і міжнародної мобільності. Особливої уваги вимагає вивчення спеціальних дисциплін, подолання розриву, що існує між навчальними закладами різних рівнів акредитації в організації професійної підготовки.

Підготовка фахівців з цивільної безпеки характеризується складністю та значним обсягом загальнотехнічних і спеціальних знань, які вимагають заходів щодо їх систематизації, а також тривалістю становлення фахівця та багаторівневим характером організації навчання в закладах освіти, що відрізняються цілями, структурою навчальних планів, методами, формами та засобами навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою дослідження є наукові праці, які формують основи впровадження наступності, зокрема: у педагогіці професійної освіти (С.Я. Батишев, В.С. Безрукова, А.П. Беляєва, М.М. Берулава, Р.С. Гуревич, Г.С. Гуторов, О.С. Дубинчук, М.І. Махмутов, Н.Г. Ничкало), теорії та практиці навчання загальнотехнічних і спеціальних дисциплін (П.Р. Атутов, Ю.Ф. Зіньковський, В.К. Сидоренко, Д.О. Тхоржевський, Ю.С. Тюнников, Б.О. Федоришин, В.В. Шапкін), міжпредметних зв'язків і професійної спрямованості навчання (Л.П. Вороніна, Ю.І. Мальований, В.М. Максимова, Л.В. Савельєва, Л.Д. Хромова, А.В. Литвин), неперервної професійної освіти (О.П. Владиславлев, Г.С. Гребенюк, Ю.А. Кустов, В.Г. Онушкін, С.О. Сисоєва).

Забезпечення наступності змісту навчання певною мірою вивчалось на всіх етапах розвитку педагогічної науки. Однак дослідження показують, що проблема реалізації в навчанні принципу наступності опрацьована недостатньо. Спеціальних праць, які досліджували б проблему цілеспрямованого формування в майбутнього фахівця цілісної системи науково-технічних знань, зокрема, під час вивчення спеціальних дисциплін для підготовки фахівців з цивільної безпеки ще немає. Мало розробленим залишається питання наступності форм і методів професійної підготовки. Тому постало завдання ґрунтовної перебудови основних компонентів традиційної педагогічної системи професійної підготовки з урахуванням специфічних вимог наступності, яка дозволяє розглядати ступеневу освіту в контексті інтегративного підходу, формує якісно нові відношення, властивості та функції освітнього процесу.

Мета пропонованої статті – на основі визначення напрямів та педагогічних умов реалізації принципу наступності відшукати нові шляхи розвитку професійної освіти в підготовці фахівців з цивільної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення якості професійної підготовки в ході формування зони європейської освіти – одна з основних умов довіри, мобільності, мотивації студентів, сумісності й привабливості європейської вищої освіти. Принцип інституційної автономії передбачає, що основна відповідальність за забезпечення якості покладена на вищі навчальні заклади (ВНЗ) [8]. З огляду на це успішна конкуренція на світовому ринку знань залежить від правильного окреслення університетами пріоритетів у викладанні та навчанні студентів.

Методика реалізації принципу наступності у професійній підготовці фахівців з цивільної безпеки передбачає проектування наскрізних навчальних програм, визначення методів, форм і засобів реалізації цього принципу в навчально-пізнавальній діяльності студентів, а також поетапний розвиток професійних понять, умінь, навичок, трансформацію систематичних спеціальних знань у системні професійно значущі знання, вміння і навички. Забезпечення узгодженості професійної підготовки дозволяє упереджувати дублювання у навчальних програмах зі спеціальних дисциплін, враховувати можливість подальшого професійного зростання фахівця, ефективно реагувати на зміни сьогодення. Цьому також сприяє модульний принцип побудови навчальних програм.

Перехід до кредитно-трансферної системи в навчальному процесі посилює контроль викладачами ефективності та якості засвоєння студентами тем програмного матеріалу, що вимагає від студентів підвищення їхньої активності на заняттях і позитивно впливає на результати навчання. Разом з тим кожен викладач переглядає свої методи роботи з метою проведення занять згідно з умовами сьогодення. Він повинен так організувати навчальну діяльність, щоб студент мав можливість зробити для себе відкриття, в результаті якого він синтезує знання, встановлює взаємозв'язки між різноманітними явищами, робить висновки, формує нові визначення. Здатність створювати знання – природна невід'ємна властивість мислення людини [1]. Тому необхідно це враховувати у навчальному процесі.

Сучасні підходи професійної освіти на кафедрі охорони праці та безпеки життєдіяльності Національного університету водного господарства та природокористування (НУВГП) спрямовані на переведення студента з об'єкту впливу на нього викладача в активного суб'єкта навчання. Відповідно, традиційні форми навчання (лекції, практичні заняття, семінари) підпорядковані головній меті: дати студентам орієнтир у самостійній їхній роботі. Викладач лише спрямовує та організовує їхню діяльність, намагається розвинути в особистості активність, критичне мислення, вміння імпровізувати, вирішувати складні питання, займатися самокритичною діяльністю.

Важливо, щоб пошук відбувався не шляхом проб і помилок, а більш раціонально з погляду витрат часу і затрат зусиль. Це досягається у вигляді відповідних запитань і відповідей на них у навчальних посібниках для самостійного навчання. Вирішенню проблемних ситуацій допомагає інтерактивний режим взаємодії викладача та студента [7], що є самостійною діяльністю у вигляді консультативної допомоги.

Особлива увага приділяється взаємозв'язку дисциплін професійної та практичної підготовки. Для цього, виходячи із стандарту вищої освіти України за галуззю знань "Цивільна безпека", розроблено перелік всіх розділів і питань, які повинні знати студенти та включено їх до робочих програм навчальних дисциплін. Це забезпечує

наступність повного висвітлення всіх питань та усунення їх дублювання. Зокрема, на кафедрі для кожної дисципліни розроблено структурно-логічну схему, яка показує міждисциплінарні зв'язки циклів гуманітарної, соціально-економічної та професійно-практичної підготовки, що формують поняттєво-категорійний, теоретичний і методологічний апарат, закладають відповідну теоретичну та інформаційну базу, а також надають розуміння її значення для становлення належного рівня майбутнього фахівця.

Проте сьогодні перед вищим навчальним закладом стоїть завдання не лише надати майбутньому фахівцеві знання та сформувати у нього вміння у межах відповідної галузі господарювання, але й зорієнтувати його на постійне самовдосконалення, самоосвіту. Адже вимоги суспільства до фахівця постійно змінюються, з'являються нові технології, і зайняти гідне місце у фаховій спільноті можливо лише при постійному розвитку власного потенціалу та нарощуванні особистих ресурсів, що дозволить у майбутньому активно вирішувати особистісні проблеми переходу до виконання професійної, активної, самостійної та відповідальної соціальної ролі.

У процесі професійного навчання студентство набуває фундаментальних знань, практичних навичок, моральної зрілості. Методологічною основою дослідження особистості, як фахівця, є особисто-діяльнісний підхід [3], орієнтований на студентів. Саме цей підхід створює максимальні умови для концептуальних підходів формування змісту навчальних програм при наступності у професійній підготовці майбутніх фахівців.

На кафедрі охорони праці та безпеки життєдіяльності з урахуванням правил кредитно-трансферної системи та нововведень складено нові робочі програми; розроблено навчально-методичні комплекси, які включають усі необхідні складові забезпечення навчальної діяльності студентів відповідно до загальноєвропейських вимог; впроваджено систему оцінювання навчальних досягнень студентів; розроблено модульні контрольні роботи; проведено розрахунок балів; визначено критерій оцінювання знань та вмінь студентів. Багаторічний досвід викладання дисциплін з безпеки життя та діяльності на кафедрі свідчить, що успіх у навчанні перш за все залежить від обраних форм і методів навчання. Це обумовлює пошуки нових ефективних шляхів удосконалення навчального процесу.

З метою відображення об'єктивного рівня засвоєння студентами відповідного навчального матеріалу, викладачі кафедри систематично контролюють виконання кожним студентом усіх видів навчальної діяльності. Об'єктом контролю є успішність засвоєння теоретичних знань, практичних навичок та завдань самостійної роботи. Формами контролю обрані: усне опитування, перевірка якості виконання практичних навичок, експрес-контроль, тестовий контроль, модульні контрольні роботи та семестровий контроль. Результати успішності студентів за видами діяльності заносяться в електронний журнал.

Умовою реалізації модульного принципу організації змісту навчальної дисципліни є можливість виділити провідні ідеї професійної діяльності, на розкриття і засвоєння яких спрямований кожний модуль, а також чітке визначення обсягів проведеної студентом роботи з урахуванням усіх видів навчальної діяльності. Навчальний процес щодо підготовки майбутніх фахівців з цивільної безпеки вимагає нормативного, інформаційного, методичного, кадрового та матеріально-технічного забезпечення. Для кожного його виду існують чинні ліцензійні вимоги. Нормативне забезпечення здійснюється Законом України "Про вищу освіту", стандартами вищої освіти, іншими нормативними актами Міністерства освіти і науки України та вищого навчального закладу. Інформаційне забезпечення здійснюється навчальними книгами (підручниками, навчальними посібниками, конспектами лекцій, методичними рекомендаціями й вказівками) та електронними ресурсами, розміщеними у цифровому репозиторії університету. У зв'язку з цим на кафедрі значна увага приділяється навчально-методичному забезпеченню спеціальності, особливо, що стосується підготовки навчальних посібників.

На даний час в Україні підготовкою фахівців з цивільної безпеки першого (бакалаврського) рівня та другого (магістерського) рівня займається відповідно 11 та 3 ВНЗ, одним із них є НУВГП. На сьогоднішній день успішно проведено акредитацію фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" за напрямом підготовки "Охорона праці" та ліцензування спеціальності "Охорона праці в будівництві" за галуззю знань "Цивільна безпека".

Все це приводить нас до розуміння актуальності та необхідності перегляду навчальних, робочих програм з метою детального відпрацювання їхнього змісту та обсягу; обліку дидактичних і методичних особливостей дисциплін і різного рівня їх засвоєння; перевірки дублювання навчального матеріалу дисциплін; врахування при вивченні матеріалу міждисциплінарних зв'язків; розробці методики викладання дисциплін на основі активізації процесу навчання.

Висновки. Таким чином, невід'ємною складовою державної політики в галузі освіти, одним із ключових аспектів реформування вищої школи в нашій країні на сучасному етапі є перехід до ступеневої професійної освіти, яка забезпечуватиме поєднання високої фахової підготовки особистості з ґрунтовною базою загальноосвітніх знань, сприятиме досягненню цілісності навчання упродовж всього життя людини. Зокрема, концептуальні засади наступності професійної підготовки фахівців з цивільної безпеки передбачають ступеневу побудову професійної освіти, комплексний підхід до визначення напрямів та педагогічних умов реалізації принципу наступності в підготовці фахівців. Ступенева організація професійної освіти з урахуванням принципу наступності забезпечує виконання перспективних вимог кожної з її ланок та системи освіти в цілому.

Виявлено, що для ефективної підготовки фахівця з цивільної безпеки необхідно дотримуватися педагогічних умов реалізації принципу наступності. Така організація навчального процесу вимагає від студента організованості, зібраності та дисципліни праці, спонукає до критичного розгляду свого способу життя, оптимізації своєї діяльності.

Оволодіння необхідними знаннями, вміннями й навичками для подальшої професійної діяльності стане пріоритетним напрямом у професійній підготовці фахівців високої кваліфікації. При цьому забезпечення якості професійної освіти слід пов'язувати як із покращанням технологій навчання й управління, так і з розширенням контактів для оперативного обміну інформацією та людськими ресурсами, що відповідає основним засадам розвитку сучасної вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бадмаев Б.Ц. Психология и методика ускоренного обучения / Б.Ц. Бадмаев. – М.: Гуманит. Изд. Центр “ВЛАДОС”, 1998. – 272 с.
2. Литвин А.В. Проблема наступності у навчанні в закладах професійної освіти (інтегративний аспект) / А.В. Литвин // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. – № 1. – С. 93-97.
3. Литвин А.В. Реалізація принципів навчання у системі ступеневої професійної освіти / А.В. Литвин // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2000. – № 1. – С. 145-152.
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2015 №1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html>. – Назва з екрану.
5. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011>. – Назва з екрану.
6. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248149695>. – Назва з екрану.
7. Туровська Г.І. Впровадження інтерактивних форм навчання – один з найважливіших напрямів удосконалення підготовки студентів у сучасному вищому закладі / Г.І. Туровська, Т.А. Костюкова // Технології навчання: збірник науково-методичних праць. Випуск 14. – Рівне, 2015. – С. 66-78.
8. Якименко Ю.І. Якість освіти – крок до європейської інтеграції / Ю.І. Якименко [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kpi.ua/530-3.6>. – Назва з екрану.

Г.И. ТУРОВСКАЯ, В.Л. ФИЛИПЧУК. НОВЫЕ ПУТИ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ГРАЖДАНСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Резюме. В статье рассмотрен комплексный подход к определению направлений и педагогических условий реализации принципа преемственности и новых путей развития профессионального образования в рамках подготовки специалистов по гражданской безопасности.

Ключевые слова: принцип преемственности; профессиональное образование; профессиональная подготовка; инновационное образование.

H.I. TUROVSKA, V.L. FYLYPCHUK. NEW WAYS OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL EDUCATION IN TRAINING SPECIALISTS ON CIVIL SECURITY

The summary. The article considers a comprehensive approach to the definition of directions and pedagogical conditions for the implementation of the principle of continuity and new ways of developing vocational education in the training of civil security specialists.

Key words: principle of succession; professional education; professional preparation; innovative education.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. В.М. Руденко.

Одержано редакцією 06.04.2017 р.

УДК: 378. 51

С.Н. ДАВИДОВИЧ

АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Резюме. В статті розглядається проблема формування і функціонування органів виконавчої влади та їх співвідношення з конституційними повноваженнями Президента України. Принциповим є положення, що державна влада здійснюється на засадах поділу на законодавчу, виконавчу і судову влади. Кожна з гілок влади повинна виконувати лише свої повноваження, не підміняючи одна одну. Наголошується на функціях та структурі органів саме виконавчої влади. Особливу увагу приділяється ролі Президента у системі формування та регулювання діяльності органів виконавчої влади України.

Ключові слова: Конституція, Президент, Кабінет Міністрів, органи виконавчої влади, повноваження, адміністративна реформа.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що в Україні проводиться політична реформа, Верховною Радою затверджений Закон України “Про внесення змін до Конституції України”, розробляються проекти адміністративної реформи, що передбачають якісно нову структуру органів виконавчої влади та ефективну їх діяльність. Вивчення основного демократичного принципу поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову має важливе значення в освітньому середовищі. Зазначимо, що сама система освіти займає одне із ключових місць в структурі і функціонуванні виконавчої влади.

Аналіз досліджень та публікацій досліджуваної теми: в статті досліджено праці представників світової, української та російської суспільно-політичної думки, зокрема, відомого мислителя Дж. Локка [9], російських вчених: М. Ісаєва, А. Чекальського, В. Шишкіна, К. Гаджієва [6; 8]; вітчизняних політологів та правознавців: В. Авер’янова, Ю. Шемшученко, В. Шаповала [5; 2; 3; 10]. Також поданий аналіз Конституції України, зокрема тих положень, які стосуються повноважень Президента України, та порядку організації і діяльності Кабінету Міністрів та інших органів виконавчої влади, законів України, інших нормативних актів. [9; 4; 12].

Мета статті – зробити аналіз положень Конституції України, Закону України “Про внесення змін до Конституції